

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

การบริการทางวิชาการแก่ชุมชนมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า การบริการชุมชน (Community Services) การบริการสังคม (Social Services) การบริการสาธารณชน (Public Services) และการพัฒนาชุมชน (Community Development) แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เพียงอย่างเดียว

ความหมายของคำว่า บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ใ้มีผู้ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ให้ความหมายไวต่าง ๆ ดังนี้คือ

โกรซิงเจอร์ (Groezinger) ใ้ให้ความหมายของคำบริการทางวิชาการแก่ชุมชนไว้ว่า หมายถึง "การใ้การศึกษาในระบบ (Informal Education) หรือกิจกรรมที่วิทยาลัยจัดเพื่อชุมชนโดยไมคึกเป็นหน่วยกิต" เมอร์ฟี (Murphy) ซึ่งใ้ศึกษาลักษณะกิจกรรมบริการสาธารณชน (Public Services) ของสถาบันอุดมศึกษาในเมืองบัลติมอร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ใ้ใ้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง "กิจกรรมการศึกษา

Jean Karen Groezinger, "A Community Service Inventory for Use by Community Colleges," Dissertation Abstract International (March 1975) : 35 - 5854A..

ต่อเนื่อง ซึ่งไม่คิดเป็นหน่วยกิต การวิจัยประยุกต์ การปรึกษาหารือ และงานพิเศษอื่นๆ เช่น เป็นกรรมการในงานบางอย่าง และเป็นการกระทำที่จัดเพื่อชุมชนโดยเฉพาะ"^๑

ประสิทธิ์ เทียมเคซ ให้ความหมายของการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ไว้ว่า หมายถึง "กิจกรรมที่วิทยาลัยครูจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชน ทั้งนี้เป็นการศึกษานอกระบบและการช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชนในชุมชน"^๒

วิลัน จุมปาแฝด ได้ให้ความหมายดังนี้ หมายถึง "กิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษา จัดขึ้นเพื่อให้บริการทางวิชาการแก่ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงเป็นการศึกษานอกระบบ"^๓

จากความหมายของการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนที่มีผู้ศึกษาวิจัยให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน หมายถึง การจัดกิจกรรมเชิงวิชาการของสถาบันระดับอุดมศึกษาที่จัดบริการให้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นลักษณะให้การศึกษาคณะ หรือการศึกษานอกระบบ ตลอดจนการใช้ทรัพยากรของสถาบันทั้งด้านองค์บุคคลและองค์วัสดุให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

^๑ Michael Thomas Murphy, "Faculty in Public Service Activities in Baltimore Higher Education Institution," Dissertation Abstract International (March (1975) :- 35 - 5854A.

^๒ ประสิทธิ์ เทียมเคซ, "การบริการชุมชนของวิทยาลัยครูตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้นำท้องถิ่นในเขตการศึกษา ๔, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๑), หน้า ๖.

^๓ วิลัน จุมปาแฝด, "งานบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม, "วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๕.

ลักษณะงานและกิจกรรมการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

งานการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของสถาบันอุดมศึกษา ไพฑูริย์ พงศ์บุตร
ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า

...งานบริการสังคมที่มหาวิทยาลัยจะจัดทำได้นั้นมีหลายลักษณะ
เช่น การสอนโดยใช้หลักสูตรพิเศษต่างหากจากการสอนตามหลักสูตร
ปกติ การฝึกอบรมอาชีพหรือวิชาการเฉพาะอย่าง ปาฐกถา อภิปราย
และสัมมนา นิทรรศการทางวิชาการ เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
หรือเผยแพร่โดยทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งการออกไปปฏิบัติ
งานในท้องถิ่นแบบดึงที่ด้วย

ชัยวัฒน์ ปานพลอย ได้เสนอลักษณะการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนเป็น
ลักษณะดังนี้

๑. งานให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education) ได้แก่ การให้
การศึกษาโดยการสอนหลักสูตรพิเศษ นอกไปจากหลักสูตรปกติ เช่น การสอนหรืออบรมหลัก
สูตรระยะสั้น (Short Course) เช่น การจัดฝึกอบรมครูสอนคณิตศาสตร์ การอบรมสมาชิก
สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร งานฝึกอบรมวิชาช่างเสริมอาชีพ เป็นต้น

๒. งานบริการชุมชน (Community Service) เป็นการให้บริการที่มีอยู่ใน
สถาบันบริการให้แก่บุคคลภายนอกสามารถกระทำโดยการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ การ
เขียนบทความ บรรยาย อภิปราย การให้คำแนะนำปรึกษาแก่ชุมชน เป็นต้น

ไพฑูริย์ พงศ์บุตร, "ภารกิจของมหาวิทยาลัยในด้านการให้บริการทางวิชา
การแก่สังคม," ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมไทยมุ่งหวัง (โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย,
๒๕๑๑), หน้า ๘๖.

๓. งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน (Cooperative Extension Service)

เป็นการส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ของรัฐ เช่น โครงการศึกษาวิจัยและส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกพืชทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ทดแทนผืนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

พร สุวรรณจากกสิกิจ และ สุรพล จันทราปัติย์ ได้เสนอแนะความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนไว้ดังนี้

๑. จัดทำหลักสูตรการศึกษาหรือหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพที่ตรงตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ให้มีลักษณะจบในตัว (Terminal Program) ซึ่ง ผู้เรียนสามารถนำความรู้และวิธีการไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพได้ทันที โดยไม่เสียเวลาในการประยุกต์มากนัก หากเป็นไปได้ควรให้การฝึกอบรมในความรู้และวิธีการที่ใช้ได้เลยในสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นผู้เข้าอบรม

๒. จัดทำโครงการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกอาชีพและทุกวัย เลือกสรรวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชน การจัดทำหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการแสดงความต้องการว่าต้องการศึกษาวิชาใดบ้าง

๓. จัดการประชุมทางวิชาการ การสัมมนา การอภิปราย โดยร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน และให้ประชาชนทุกอาชีพเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออภิปรายจนสามารถนำไปปรับใช้ในท้องถิ่นของตนได้

ชัยวัฒน์ ปานพลอย, "การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย," รายงานการสัมมนา คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๑.

๔. จัดนิทรรศการทางวิชาการ แสดงการสาธิตวิธี สาธิตผลเพื่อให้เห็นของจริง และเห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่าเดิมและเป็นแนวทางว่าควรจะนำไปปรับใช้ในท้องถิ่นของตนหรือไม่

๕. เผยแพร่ความรู้โดยผ่านทางสื่อมวลชน ใช้ระบบโทรคมนาคมทางไกลเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน

๖. จัดทำเอกสารเผยแพร่ในรูปแบบที่อ่านง่าย ใช้ได้จริงในสภาพท้องถิ่นนั้น

๗. จัดรายการตอบปัญหาทางไปรษณีย์ และวิทยุกระจายเสียง

๘. จัดโครงการนำอาจารย์ นิสิต นักศึกษาออกพัฒนาชนบทเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคคลและสังคม โดยร่วมศึกษา ร่วมทำงานและร่วมแก้ไขปัญหาคู่ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยบุคคลในชุมชนนั่นเอง

๙. จัดโครงการเยี่ยมตามบ้านเรือน เป็นต้น

เนื้อหาที่ใช้ในการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนควรเป็นเรื่องใดนั้น วิทยุโดยสาร โดเสนอแนะว่า งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนที่สถาบันอุดมศึกษา ควรจัดบริการแก่สังคมท้องถิ่น คือ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พร สุวรรณวาจกกสิกิจ และ สุรพล จันทราบัตย์, "บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาค้นการศึกษาคู่ใหญ่และการศึกษานอกระบบในอนาคต เฉพาะด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร, "รายงานการสัมมนา เรื่องบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาค้นการศึกษาคู่ใหญ่และการศึกษานอกระบบ (ทบวงมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๑๔๔ - ๑๕๐.

...เรื่องเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ อันเกี่ยวกับการปกครอง การเมือง เศรษฐศาสตร์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจทั่วไป เกษตรศาสตร์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทย เทคโนโลยีได้แก่วิชาชีพและการช่างทั้งหลาย เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและชีวิตครอบครัว^๑

ในคานต่างประเทศ ในปี ค.ศ. ๒๕๑๑ มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กำหนดแผนงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนออกเป็น ๖ คานคือ

๑. คานสุขภาพอนามัย (Health)
๒. คานบริการสังคม (Social Service)
๓. คานกฎหมาย (Law)
๔. คานการวางแผนเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่และสิ่งแวดล้อม (Environmental Planning and Housing)
๕. คานการศึกษา (Education)
๖. คานการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development)^๒

ขอบข่ายของการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

จากรายงานการสัมมนาเรื่อง ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมไทยมุ่งหวัง ซึ่งโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๔ ณ มหาวิทยาลัย

วิทยุไทย สาร, การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๓๔.

^๒George Nash, The University and the City (New York : McGraw-Hill Company, 1972), p.14.

012306

ศรีนครินทร์วิโรฒ พิษณุโลก ที่ประชุมได้สรุปข้อข้อและผลการประสานงานในการบริการทาง
วิชาการแก่ชุมชนไว้ว่า

๑. การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ควรมุ่งเพื่อสนองความต้องการ และการ
แก้ปัญหาสังคม
๒. ควรจะพิจารณาให้แน่นอนว่าจะไปเป็นไปในรูปอาสาสมัครหรือบังคับบรรจุใน
หลักสูตร และรัฐบาลควรมีบทบาทร่วมด้วยสักเพียงใด
๓. ควรถือหลักการให้และการรับ ถือเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยา
ลัยกับชุมชน มิใช่เป็นการให้หรือรับเพียงอย่างเดียว
๔. มหาวิทยาลัยในภูมิภาคควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานและประชาชน
ในภูมิภาคเป็นพิเศษ และให้โอกาสแก่ผู้นำชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทในสภามหาวิทยาลัยบ้าง
ซึ่งจะช่วยใหม่มหาวิทยาลัยได้ทราบปัญหาและความต้องการของภูมิภาคและร่วมกันพัฒนาภูมิลา
เนา

จึงขั้ ปกัสรุท ใค้เสนอข้อข้อของงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน
คังนี้

๑. เป็นการให้บริการทางวิชาการระดับวิชาชีพแก่กลุ่มต่าง ๆ
๒. เป็นการให้บริการทางวิชาการแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งแบ่งย่อยเป็นสังคม
เมืองและสังคมชนบท

ขงขั้ ปกัสรุท, "ภารกิจของมหาวิทยาลัยคานการให้บริการทางวิชาการ
แกสังคม," ภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สังคมไทยมุ่งหวัง (โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย,
๒๕๑๗), หนา ๗๑.

วิทยาลัยครูในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา

วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ และมีฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ฉบับที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๒๘ และฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๒๗ ซึ่งมาตราที่ ๕ ระบุบทบาทหน้าที่ของ วิทยาลัยครูไว้ว่า

. . . ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิถึฐานะของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม . . .

โครงสร้างของวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครูเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าหน่วยงานระดับกอง นอกจากมีกรมการฝึกหัดครูเป็นเจ้าของแล้ว ยังมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยครูอยู่ ๒ องค์กรคือ

- ๑. สภาการฝึกหัดครู ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สนับสนุน ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของวิทยาลัยครู
- ๒. คณะกรรมการประจำวิทยาลัยครู (กว.) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา^๒

^๑พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๒๗, "ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ (๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๗) : ๒.

^๒กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, การฝึกหัดครูกับการพัฒนาชนบท (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๑๖ - ๑๑๗.

กลุ่มวิทยาลัยครู

พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๕ วรรคสาม ระบุว่า "เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิทยาลัยครูร่วมกัน สภาการฝึกหัดครู อาจ กำหนดให้วิทยาลัยครูหลายแห่งรวมกันเป็นกลุ่มวิทยาลัยได้..." ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่ม วิทยาลัยครูขึ้นดังนี้

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๑ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูนคร สวรรค์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม (พิษณุโลก) วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๓ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุตรธานี

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๔ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๕ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูรำไพพรรณี วิทยาลัยครูฉะเชิง เทรา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๖ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๗ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครู ภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูสงขลา

วิทยาลัยครูกลุ่มที่ ๘ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูสวน

สุณันทา

การแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครู

การแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครูทั้ง ๓๖ แห่ง ภายใต้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู
ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๒๗ มีดังนี้

๑. สำนักงานอธิการ
๒. คณะวิชาครูศาสตร์
๓. คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
๔. คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๕. คณะวิชาวิทยาการจัดการ
๖. สำนักส่งเสริมวิชาการ
๗. สำนักกิจการนักศึกษา
๘. สำนักวิจัยวางแผนและพัฒนา
๘. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
๑๐. ศูนย์ฝึกอบรมและบริการวิชาการ
๑๑. โรงเรียนสาธิต
๑๒. คณะวิชาเกษตรศาสตร์และอุตสาหกรรม (มีเฉพาะวิทยาลัยครูอุบลราชธานี
วิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูเพชรบุรีและ
วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาสงครณ)

กรมการฝึกหัดครู, สำนักเลขาธิการกรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์, "กรมการฝึกหัด
ครู," (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๗), เอกสารพิมพ์, ไม่มีหน้า.

๑๓. คณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา (มีเฉพาะวิทยาลัยครูพระนคร)^๑

การแบ่งส่วนราชการดังกล่าวนี้ จะต้องทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา^๒ เสียก่อนในระหว่างการวิจัยนี้ยังไม่มี การประกาศดังกล่าว

เป้าหมายของกรมการฝึกหัดครู ปี ๒๕๒๔

กรมการฝึกหัดครูได้ตั้งเป้าหมายงานปี ๒๕๒๔ ไว้ดังนี้

๑. เน้นการเพิ่มคุณภาพในการผลิตครูก่อนประจำการ
๒. พัฒนาคุณภาพครูประจำการให้วิทยฐานะสูงขึ้นและได้มาตรฐาน
๓. จัดการศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นหรือเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาในชั้นอนุปริญญาและปริญญา โดยยึดวิทยาการการจัดการจัดการและเทคโนโลยีเป็นหลักนำ
๔. ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนในค่านิยมวัฒนธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย การอาชีพ และวิชาการอื่น ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น
๕. เน้นการศึกษาและวิจัย การเผยแพร่ และนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษา การเรียนการสอนและการปฏิบัติตามภารกิจอื่นของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๖. เน้นการพัฒนามาตรฐานตำราและเอกสารประกอบการสอน
๗. พัฒนาระบบกลุ่มวิทยาลัยครู เพื่อประโยชน์ในการบริหารวิทยาลัยโดยใช้

^๑กรมการฝึกหัดครู, สำนักงานเลขาธิการกรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์, "กรมการฝึกหัดครู," ไม่มีหน้า.

^๒"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. ๒๕๒๑," หน้า ๓.

ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพให้ใกล้เคียงมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์

๔. ให้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐบาล และเอกชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

๕. ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยจัดให้มีการศึกษาทั้งในและนอกเวลาเรียนปกติและโดยระบบทางไกล^๑

วิทยาลัยครูกับงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยครูทั้ง ๓๖ แห่ง มีลักษณะงานและการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน ส่วนมากมุ่งเน้นงานการส่งเสริมและพัฒนาชนบท ตามโครงการแม่บทของกรมการฝึกหัดครู คือ

โครงการฝึกหัดครูเพื่อพัฒนาชนบท (Teacher Education for Rural Development Project-TERD PROJECT) วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของโครงการนี้คือ เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน โดยประสานงานและเป็นผู้ดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาชุมชน (Change Agent)^๒

งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยครูต่าง ๆ มีดังนี้

๑. โครงการอบรมชาวนาเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวของวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยการศึกษาคำเนินการโดยให้การอบรมแก่ชาวนาด้านการเลือกพันธุ์ข้าว การบำรุงรักษาต้นข้าว การ

^๑กรมการฝึกหัดครู, สำนักเลขานุการ, ฝ่ายประชาสัมพันธ์, "กรมการฝึกหัดครู," ไม่มีหน้า.

^๒กรมการฝึกหัดครู, หน่วยงานนิเทศก์, คู่มือการดำเนินงานการฝึกหัดครูเพื่อพัฒนาชนบท (กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์เพชรสยามการพิมพ์, ๒๕๐๔), หน้า ๘ - ๘

ใช้ประโยชน์ การเก็บเกี่ยว การปลูกพืชหมุนเวียนในนา

๒. โครงการศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ของวิทยาลัยครุนครราชสีมา ดำเนินการค้ำน มนุษยศาสตร์ของท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครราชสีมาและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. โครงการวิทยาลัยชาวนาน ของวิทยาลัยครูสกลนคร ดำเนินการอบรมให้ ความรู้แก่ชาวนาน คำนศาสนา ปัญหาชาวนาน อุดมการณ์ต่อชาติ ความมั่นคงของชาติ ร่วม กับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ๓๒ กรป.กลาง สกลนคร

๔. โครงการวัฒนธรรมสัจจกรของวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ดำเนินการออกเผย แพร่และฟื้นฟูวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

๕. โครงการศึกษาค้นคว้าและส่งเสริมงานช่างฝีมือของวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ดำเนินการศึกษาค้นคว้าส่งเสริมงานช่างฝีมือ คำนการผลิต การใช้และการจำหน่ายให้แก่ชุมชน ชนชนบท

๖. โครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนชาวเขา ของวิทยาลัยครูกำแพงเพชร ดำเนิน งานร่วมกับกองส่งเสริมการศึกษารัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการฝึกเด็กหนุ่ม สาวชาว เผ่าต่าง ๆ ให้มีความสามารถเป็นครูภาษาไทยนักเรียนในท้องถิ่นของตนได้ ให้เด็กชาวเขา มีความคิดที่จะพัฒนาตนเอง หมู่บ้าน ให้มีความนิยม หักศนคติที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย รวมทั้ง ความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทย

๗. โครงการวิทยาลัยชาวนาน ของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลกดำเนินการ เผยแพร่ความรู้ทางวิทยุกระจายเสียง จังหวัดพิษณุโลกให้แก่ชาวนานทั่วไปในเรื่องการศึกษา กฎหมาย วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สุขภาพอนามัย และยังมีจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ตลอดจน จัดอบรม หลักสูตรระยะสั้นในเรื่องต่าง ๆ แก่ผู้สนใจ

๘. โครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ จัดหนังสือประเภทต่าง ๆ หมุนเวียนออกไปให้ ประชาชนในชนบทใช้ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมและอาชีพ มีดำเนินการอยู่ในวิทยา

ลัทธิหลายแห่ง เช่น วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูอุตรธานี ฯลฯ

๔. โครงการไร่นาสำธิต ของวิทยาลัยครูนครสวรรค์ จัดทำสำธิตไร่ฝ้าย ไร่ข้าวโพด โดยร่วมมือกับเกษตรอำเภอและเกษตรจังหวัด เพื่อให้ชาวชนบทศึกษาแบบอย่าง ในการปรับปรุงไร่นาของตนตามหลักวิชาแผนใหม่

นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมการอ่านบ นรตไฟของวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยครู
โครงการเสริมบทบาทผู้นำท้องถิ่น โครงการอบรมพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาชนบท โครงการผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม ของวิทยาลัยครูต่าง ๆ เป็นต้น^๒

โครงการที่จัดทำกันมากที่สุดในวิทยาลัยครูทุกแห่งจัดทำอยู่คือ โครงการให้ความรู้แก่ประชาชนในชนบทค่านานามัย สาธารณสุข โภชนาการ การเกษตร วัฒนธรรม ความมั่นคง การสหกรณ์ ค่ายวิชาการ บรรยาย สำธิต การจักนิตรรตการ ขึ้นในหมู่บ้านตามโอกาสต่าง ๆ หรือในรูปของการส่งอาจารย์ไปร่วมเป็นวิทยากรให้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งการจัดหาชาวบ้านไปศึกษาดูงาน ณ สถานที่ต่าง ๆ ^๓

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

^๑กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, การฝึกหัดครูกับการพัฒนาชนบท,
หน้า ๑๒๔ - ๑๒๖.

^๒กรมการฝึกหัดครู, สามทศวรรษกรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๔๒๗), หน้า ๘๐ - ๑๔๗.

^๓กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, การฝึกหัดครูกับการพัฒนาชนบท,
หน้า ๑๒๖.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. การวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนมีดังนี้ เช่น ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ น้อย สุปิงกลัก^๑ สัณญา สุรพันธ์^๒ และ สุชาดา รัตนวิจิตร^๓ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยพบว่า ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยครูปฏิบัติงานในด้านการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนน้อยกว่าการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ของวิทยาลัยครู ซึ่งวิทยาลัยครูน่าจะได้นำปรับปรุงและบททงงานด้านนี้อย่างจริงจัง เพราะเป็นงานที่มีประโยชน์ จะเห็นได้จากผลการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบทของ สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์^๔ ที่ปรากฏว่า งานพัฒนาหมู่บ้านในโครงการฝึกหัดครูชนบท เป็นผลให้ชาวบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในการที่ค้ำขึ้นเกี่ยวกับการใ้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ การช่วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ

---

^๑ น้อย สุปิงกลัก, "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันออก เฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริณฎฎามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๖๘ - ๖๙.

^๒ สัณญา สุรพันธ์, "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริณฎฎามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๙.

^๓ สุชาดา รัตนวิจิตร, "งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลาง," (วิทยานิพนธ์ปริณฎฎามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๘๘.

^๔ สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์, การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท (กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๔), หน้า ๙๒ - ๙๓

กระตือรือร้นในการทำงาน

ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ สมชาย วงศ์เกษม^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการสอน การวิจัยและการบริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กลุ่มประชากรเป็น อาจารย์วิทยาลัยครู ๔ แห่งคือ วิทยาลัยครูนครราชสีมา อุครธานี มหาสารคาม และอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์คนหนึ่งใช้เวลาบริการสังคม ๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือบริการสังคม ๑ ครั้งต่อหนึ่งภาคเรียน อาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากกว่าสองในสามสอนโดยไม่ให้บริการสังคมในวิชาที่ตนสอน และบทบาทด้านการสอน วิจัย บริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่แตกต่างกัน

วิรัตน์ จุมปาแฝด^๒ ได้วิจัยเรื่องงานบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษาใน จังหวัดมหาสารคาม ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะงานบริการสังคม ที่สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามใดกระทำอยู่ และศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวัง รวมทั้งทัศนะบางประการของกลุ่มอาจารย์สถาบันอุดมศึกษากับ กลุ่มสมาชิกสภาตำบลและประชาชน เกี่ยวกับงานบริการสังคมที่สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามควรกระทำ ผลการวิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้จัดงานบริการสังคมที่ผ่านมาโดยเน้นทางการศึกษามากกว่าเนื่อหาคำอื่น ๆ ส่วนลักษณะงานบริการสังคมเป็นไปในรูปการอบรมสัมมนามากที่สุดที่ใช้

---

^๑สมชาย วงศ์เกษม, "บทบาททางการสอน การวิจัย และการบริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๒ - ๑๑๘.

^๒วิรัตน์ จุมปาแฝด, "งานบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๗๒ - ๘๑

รองลงมาได้แก่การสอน กลุ่มสนใจ นิทรรศการ จัดโครงการย่อย ๆ เฉพาะเรื่อง เช่น โครงการศูนย์ข่าวสาร เป็นต้น สำหรับความคาดหวังและทัศนะบางประการเกี่ยวกับงานบริการสังคมที่สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามควรกระทำนั้นพบว่า ระหว่างกลุ่มอาจารย์สมาชิกตำบล และประชาชน มีความคาดหวังและทัศนะบางประการแตกต่างกัน

ปี ๒๕๒๑ ประสิทธิ์ เทียมเดช^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริการชุมชน ของวิทยาลัยครูตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้นำท้องถิ่น ในเขตการศึกษา ๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้นำท้องถิ่นในเขตการศึกษา ๕ ที่มีต่อการบริการชุมชนของวิทยาลัยครูในเขตการศึกษา ๕ เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการบริการชุมชนของวิทยาลัยครู เพื่อศึกษาว่าการบริการชุมชนที่วิทยาลัยครูกระทำอยู่แตกต่างจากที่ผู้บริหารการศึกษา ครู และผู้นำท้องถิ่นคาดหวังหรือไม่ และเพื่อศึกษาสัมพันธของการจัดอันดับความสำคัญของกิจกรรมบริการชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความต้องการการบริการชุมชนจากวิทยาลัยครูกับที่วิทยาลัยครูปฏิบัติอยู่ ผู้บริหารการศึกษาและผู้นำท้องถิ่นมีความต้องการไม่แตกต่างจากที่วิทยาลัยครูปฏิบัติอยู่ แต่ครูมีความต้องการสูงกว่า ทั้ง ๓ กลุ่มมีความต้องการบริการชุมชนจากวิทยาลัยครูคล้าย ๆ กันและมีทัศนะต่อการบริการเหมือน ๆ กัน ทั้งที่เป็นจริงและคาดหวัง การจัดอันดับความต้องการและความสำคัญของการบริการชุมชน ครูและผู้บริหารการศึกษาเห็นความสำคัญของการบริการความรู้วิชาการเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่การบริการค้ำเสริมธุรกิจและอาชีพ ส่วนผู้นำท้องถิ่นให้ความสำคัญของการบริการค้ำเสริมธุรกิจและอาชีพเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ค้ำเสริมความรู้วิชาการ กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มจัดอันดับการบริการค้ำเสริมอาชีพก่อนชุมชน ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและค้ำเสริมสุขภาพเป็นอันดับที่ ๓, ๔, ๕ และ ๖ เหมือนกัน

^๑ ประสิทธิ์ เทียมเดช, "การบริการชุมชนของวิทยาลัยครูตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครูและผู้นำท้องถิ่น ในเขตการศึกษา ๕," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๑), หน้า ๘๒ - ๘๔.

ปี ๒๕๒๔ กนก ไบบัว^๑ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสังคมของสถาบันอุดมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการบริการสังคม จากสถาบัน อุดมศึกษาของผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารและ อาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เกี่ยวกับการบริการสังคมที่ทำอยู่จริง กับที่ ควรกระทำ และเพื่อเปรียบเทียบการบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษาที่ทำอยู่จริง และควร ทำตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้บริการกับความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการ โดยใช้กลุ่มตัว อย่างคือ ผู้บริหาร อาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๖ แห่ง ผู้ นำชุมชนจำนวน ๔๔ คน และประชาชนจำนวน ๔๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนและผู้ ประกอบอาชีพรับราชการมีความต้องการรับบริการสังคมจากสถาบันอุดมศึกษาในด้านการปก ครอบและด้านการศึกษาเหมือนกัน แต่ผู้รับบริการทั้งสองกลุ่มมีความต้องการรับบริการสังคมใน ด้านดังกล่าวมากกว่าผู้ประกอบการอาชีพรับจ้าง ค้าขายและเกษตรกรรวม ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบ อาชีพรับราชการและเกษตรกรรวม มีความต้องการการบริการสังคมในด้านเศรษฐกิจ และ อาชีพไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นว่า การบริการสังคม ของ สถาบันอุดมศึกษาที่ทำอยู่จริงและที่ควรกระทำมีความแตกต่างกัน

สตีล คองคำ^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่องการให้บริการแก่ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครู ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา ๒๕๒๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะงาน การให้บริการชุมชนของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับบริการแก่

^๑กนก ไบบัว, "การบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," รวบรวมบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการศึกษาของข้าราชการกรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์อักษรไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒๘ - ๑๓๐.

^๒สตีล คองคำ, "การให้บริการชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริณายกมหาบัณฑิต นันทิควิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๖), หน้า ๔๒ - ๔๔.

ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ปฏิบัติจริงและที่คาดหวังว่าควรปฏิบัติ และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะงานการให้บริการชุมชนของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ที่ เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ชุมชนของกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ปฏิบัติจริง และคาดหวัง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร ๑๑๖ คน อาจารย์ ๖๐ คน นักศึกษา ๑๑๘ คน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะงานการให้บริการชุมชนเป็น ๖ ด้านได้แก่ ด้านการ ส่งเสริมความรู้วิชาการทั่วไป การพัฒนาการเศรษฐกิจและอาชีพ การอนามัยและชีวิตครอบครัว การพัฒนาชุมชน และการรวมกิจกรรมชุมชน กฎหมายและการปกครอง และวัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ลักษณะงานการให้บริการชุมชนของผู้บริหาร อาจารย์และ นักศึกษาที่ปฏิบัติจริงในทุกด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ถ้ามองแต่ละ ด้านพบว่า ด้านกฎหมายและการปกครองไม่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน ในลักษณะ งานที่ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาได้ปฏิบัติ และลักษณะงานการให้บริการชุมชนของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาที่คาดหวังว่าควรปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันทุกด้านและไปในทิศทางเดียวกัน

นราทล ศกุงศรี ได้ศึกษาความต้องการการช่วยเหลือด้านวิชาการจากวิทยาลัย ครูของครูประจำการในปี ๒๕๑๘ พบว่า ครูประจำการมีความต้องการหลายอย่าง เฉพาะ กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความต้องการตรงกันคือ

๑. วิทยาลัยครูควรให้บริการความรู้แก่ครูในชนบท โดยนำความรู้ไปบริการถึง หองดิน
๒. วิทยาลัยครูควรจะจัดการบรรยายให้ความรู้แก่ครูทางวิทยุกระจายเสียงเป็น ประจำ

นราทล ศกุงศรี, ความต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการจาก วิทยาลัยครู ของครูประจำการ, " การฝึกหัดครูเพื่อปฏิรูปสังคม, (เอกสารการประชุม ฉบับที่ ๒ วิทยาลัยครูอุตรธานี, ๒๕๑๘), หน้า ๑๐ - ๒๘.

๓. วิทยาลัยครูควรเปิดสอนทางไปรษณีย์แก่ครูประจำการทุกคน
๔. ควรเปิดวิทยาลัยครูเป็นตลาดวิชาการแก่ครูประจำการ โดยครูจะซื้อหนังสือไปอ่านที่บ้านแล้วมาสอนที่วิทยาลัยครูเมื่อปิดภาคเรียน
๕. วิทยาลัยครูควรมีศูนย์บริการทางวิชาการสำหรับครูประจำการโดยเฉพาะเพื่อเป็นที่ปรึกษาแก่ครูประจำการที่ปัญหา เป็นต้น

๒. การวิจัยในต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เวลช์ (Welch)^๑ ได้ศึกษาการจัดโครงการและงบประมาณเพื่อบริการสังคมของวิทยาลัยชุมชน ๑๖ แห่ง ซึ่งเป็นกลุ่มวิทยาลัยที่ริเริ่มจัดบริการสังคมในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ามีความแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างวิทยาลัยเหล่านี้กับกลุ่มวิทยาลัยที่ไม่มีกิจกรรมบริการสังคม เช่น ชุมชนสามารถใช้อาคารสถานที่ ของวิทยาลัยได้มากกว่า และชุมชนได้ใช้วิทยาลัยเป็นประโยชน์จนมีที่กล่าวว่าเป็นหน้าที่ยิ่งใหญ่ที่เกินมาก เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ โกรซิงเจอร์ (Groezinger)^๒ ซึ่งให้คำนิยาม การบริการทางวิชาการแก่ชุมชนว่า หมายถึง การให้การศึกษานอกระบบ (Informal Education) ให้ สร้างเครื่องมือสำหรับให้วิทยาลัยชุมชนใช้ศึกษาเกี่ยวกับงานบริการสังคม โกรซิงเจอร์ ได้สร้างแบบสอบถามต้นฉบับ ประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ส่วนคือ วัฒนธรรม และนันทนาการ

^๑ Timothy Leroy Welch, "Program and Budget Characteristics of Pacesetter Community Service Program in California Colleges," Dissertation Abstract International (January 1975), 35 : 4212A.

^๒ Jean Karen Groezinger, "A Community Service Inventory for use by Community Colleges," "Dissertation Abstract International (March 1975), 35 : 5854A - 5855A.

กายภาพ จิตใจและอนามัยสิ่งแวดล้อม และการบริการเพื่อพัฒนาชุมชน มีคำถามปลายเปิด เพื่อวัดเจตคติเกี่ยวกับงานบริการสังคมด้วย กลุ่มประชากรที่ใช้ประกอบด้วย อาจารย์และผู้บริหารวิทยาลัยชุมชน ๓๔ แห่ง รวมจำนวน ๒๑๒ คน ในรัฐอิลลินอยส์ นำเอาแบบสอบถามที่ตอบคืนมา มาปรับปรุงจัดเรียงลำดับเนื้อหาและเพื่อเติมสิ่งที่ควรสร้างเป็นแบบสอบถามชุดใหม่ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอให้วิทยาลัยชุมชนต่าง ๆ ใช้ศึกษาความจำเป็น (Needs) และความต้องการ (Wants) ของชุมชนต่อไป

มัวร์ (Moore) ^๑ ได้ศึกษาบทบาทของ บรุนสวิค จูเนียร์ คอลเลจ (Brunswick Junior College) ในด้านการพัฒนาชุมชน โดยมีกลุ่มประชากรเป็นผู้นำชุมชนกับอาจารย์ในวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่า บรุนสวิค จูเนียร์ คอลเลจ ควรรวมกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนเป็นกิจกรรมในหลักสูตร โดยคิดเป็นหน่วยกิตให้เสมือนภาคฝึกงานของนิสิตนักศึกษาและเป็นการให้การศึกษาคือเนื่องแก่ประชาชน และยังได้เสนอแนะว่าเพื่อให้งานค่านี้อยู่ตลอดไป วิทยาลัยควรสนับสนุนให้เป็น ปริมาณงานของอาจารย์ในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนอีกด้วย

เมอร์ฟี (Murphy) ^๒ ได้ศึกษาลักษณะกิจกรรมบริการสาธารณะชน (Public Services) ของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในเมืองบัลติมอร์ โดยศึกษาจากทัศนะของอาจารย์ในสถาบันเหล่านั้น แบ่งเป็นกลุ่มอาจารย์ที่เข้าร่วมกิจกรรมบริการสาธารณะชนกับกลุ่ม

^๑ Neal Dewitt Moore, "The Role of Brunswick Junior College in Community Development," Dissertation Abstract International (February 1975), 35 : 5059A.

^๒ Michael Thomas Murphy, "Faculty in Public Service Activities in Baltimore Higher Education Institution," Dissertation Abstract International (March 1975), 35 : 5867A.

ที่ไม่เคยร่วมเลย เมอร์ฟีได้ให้ความหมายของบริการสาธารณะชนว่า หมายถึง กิจกรรม การศึกษาต่อเนื่องซึ่งไม่ศึกษาหน่วยกิต การวิจัยประยุกต์ การปรึกษาหารือ และงานเป็น การกรรมการในการกระทำที่จัดเพื่อชุมชนโดยเฉพาะ เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ร่วม งานนี้มักเป็นผู้มีอายุและทำงานในสถาบันนั้นมาตั้งแต่แรกติดต่อกันนานกว่า ๑ ปี ผู้ตอบทั้ง หมกเห็นว่า กิจกรรมบริการสาธารณะชนมีผลบวกต่อการสอน การวิจัย และคุณภาพโดยส่วน รวมของสถาบันของตน และได้เสนอให้มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยสนับสนุนและช่วยเหลือ การ แก่ปัญหาต่าง ๆ ของเมืองบัลติมอร์และชุมชนทั่วไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยจะเห็นได้ว่า งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน มี ความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งต่อสถาบันเองและสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาลัยครูเป็น สถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นใกล้ชิดกับชุมชน หากวิทยาลัยครูได้ศึกษาบทบาทของตนเอง อย่างดองแท้ การดำเนินงานการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนก็จะมีคุณภาพและเกิดประโยชน์ ได้อย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย